

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku TWF Metale M. Ł. Usługi Różne
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wydanie interpretacji w sprawie kontroli płatnika składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 lutego 2011 r.,
zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 listopada 2010 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 4 listopada 2010 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił zażalenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od postanowienia tego Sądu z dnia 30 czerwca 2010 r., którym Sąd ten uchylił wyrok Sądu Okręgowego i stwierdzając swoją niewłaściwość, przekazał sprawę do rozpoznania Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu powyższego postanowienia Sąd Apelacyjny stwierdził, że zgodnie z art. 394¹ § 1 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje tylko na postanowienia sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną i skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej

instancji. Nadto możliwość wniesienia zażalenia kierowanego do Sądu Najwyższego jest ograniczona treścią art. 394¹ § 2 k.p.c., w myśl którego wniesienie zażalenia jest dopuszczalne tylko na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie i tylko w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna. Wyjątkiem od tej zasady wykluczającym dopuszczalność złożenia zażalenia jest wydanie postanowienia przez sąd drugiej instancji w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji oraz w przedmiocie uregulowanym w art. 398¹ §1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zauważył, że zaskarżone postanowienie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie i wydanym w sprawie, w której przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej, ale nie dotyczy żadnej z powyższych kwestii oraz objęte jest wyłączeniem z możliwości złożenia zażalenia.

Sąd Apelacyjny podkreślił następnie, że zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Niewątpliwie zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie i rodzaj zapadłego rozstrzygnięcia wyczerpuje dyspozycję przytoczonej normy prawnej. Sąd Apelacyjny uchylając zaskarżony wyrok nie odrzucił odwołania, ale uznając swoją niewłaściwość przekazał sprawę do rozpoznania właściwemu organowi, stosując przepis szczególny art. 464 § 1 k.p.c. znajdujący zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych orzeczenie o odrzuceniu odwołania należy traktować jako postanowienie w przedmiocie odrzucenia pozwu w rozumieniu art. 398¹ § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2009 r., II UK 81/09, niepublikowane). W sytuacji kiedy sąd stosując przepis szczególny art. 464 § 1 k.p.c., przekazuje sprawę do rozpoznania właściwemu organowi, stwierdzając swoją niewłaściwość, to wydane postanowienie nadal należy traktować jako wydane w kwestii odrzucenia pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej. W uchwale z dnia 9 czerwca 2005 r. (II PZP 4/05, OSNP z 2005 r. nr 23, poz. 367)

Sąd Najwyższy przyjął bowiem, że na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji o przekazaniu sprawy do rozpoznania wojewódzkiemu sądowi administracyjnemu przysługuje kasacja. W świetle powyższego w niniejszej sprawie również postanowienie Sądu Apelacyjnego winno być zaskarżone skargą kasacyjną.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zaskarżając je w całości, wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie zażalenia, uchylenie zaskarżonego postanowienia i zobowiązanie Sądu Apelacyjnego do merytorycznego rozpoznania apelacji.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący podniósł, że z treści zaskarżonego postanowienia wynika, iż podstawą uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego było to, iż odwołanie od decyzji wydanej na podstawie art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2010 r. nr 220, poz. 1447 ze zm.) winno być rozpatrzone w trybie przepisów k.p.a. przez Prezesa ZUS. W ocenie skarżącego ze stanowiskiem tym nie można się zgodzić, gdyż odwołania od decyzji ZUS w sprawie interpretacji winny być rozpatrywane przez sąd powszechny. Takie stanowisko wynika bezpośrednio z treści art. 83 ust 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.). Z przepisu tego jednoznacznie wynika, że odwołania od decyzji ZUS rozpatrywane są w trybie i według zasad kodeksu postępowania cywilnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje: 1) na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 394¹ § 1 k.p.c.), oraz 2) na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, w której przysługuje skarga kasacyjna, z wyjątkiem: a) postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c. (czyli postanowień w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie, od których przysługuje skarga kasacyjna), a także b) postanowień wydanych w wyniku

rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji (art. 394¹ § 2 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że w rozpoznawanej sprawie należało wyjść od oceny charakteru prawnego postanowienia uchylającego wyrok Sądu Okręgowego ze względu na stwierdzenie niewłaściwości sądu i przekazującego sprawę do rozpoznania Prezesowi ZUS.

Nie budzi żadnych wątpliwości w orzecznictwie stanowisko, że od decyzji organu rentowego przysługuje odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych, a jego wniesienie rozpoczyna fazę postępowania sądowego, czyli otwiera się wówczas droga sądowa w rozumieniu art. 2 i 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Odwołanie od decyzji organu rentowego spełnia więc rolę pozwu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 529). Dlatego też przyjmuje się, że postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji o odrzuceniu odwołania od decyzji organu rentowego należy traktować jako postanowienie „w przedmiocie odrzucenia pozwu” w rozumieniu art. 398¹ § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2006 r. I UK 314/05, OSNP 2007, nr 11-12, poz. 173, z dnia 17 stycznia 2001 r., II UZ 141/00, OSNAPiUS 2002 nr 19, poz. 472, oraz z dnia 30 września 2008 r., II UZ 41/08, niepublikowane, a także uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2005 r., II PZP 4/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 367). Biorąc pod uwagę specyfikę postępowania odrębnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych należy, odnosząc się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2005 r., II PZP 4/05, stwierdzić, że na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji o przekazaniu sprawy do rozpoznania wojewódzkiemu sądowi administracyjnemu przysługuje kasacja (obecnie skarga kasacyjna). W uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że w sprawach z zakresu prawa pracy odrzucenie pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej jest niemożliwe, jeżeli do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ - w takim wypadku sąd pracy powinien przekazać sprawę temu organowi. Regulację taką zawiera art. 464 § 1 k.p.c., który ma zastosowania również w postępowaniu odrębnym z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Przekazanie sprawy do rozpoznania właściwemu organowi nie zmienia jednak przyczyny wydania takiego postanowienia, gdyż jest nią niedopuszczalność drogi sądowej, czyli bezwzględna przesłanka procesowa, która we wszystkich innych kategoriach spraw rozpoznawanych w postępowaniu cywilnym prowadzi do odrzucenia pozwu (art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.). Zatem postanowienia sądów pracy i ubezpieczeń społecznych w przedmiocie przekazania sprawy innemu organowi do rozpoznania ze względu na stwierdzenie niedopuszczalności drogi sądowej należy uznać za równoznaczne z postanowieniami o odrzuceniu pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, na które przysługuje skarga kasacyjna (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1996 r., I PKN 34/96, OSNAPiUS 1997, nr 13, poz. 237 oraz z dnia 28 września 2001 r., I PZ 58/01, OSNP 2003, nr 19, poz. 466).

Mając powyższe na uwadze należało stwierdzić, że wbrew twierdzeniom organu rentowego zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego nie jest wymienione w art. 394¹ k.p.c. jako rodzaj orzeczenia, od którego przysługuje stronom prawo złożenia zażalenia do Sądu Najwyższego, gdyż stanowi ono wyjątek, o którym mowa w art. 394¹ § 2 k.p.c. i zgodnie z art. 398¹ k.p.c. jest postanowieniem, na które przysługuje skarga kasacyjna.

Wobec prawidłowości zaskarżonego postanowienia Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł o oddaleniu zażalenia.